

[Undervisningsministeren.]

uddannelsesloven skal foretages. Vi har en hel del andet at se til lige netop i disse dage.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om højere forberedelseseksamen.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 113) findes i tidenden sp. 2376, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1143).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ritt Bjerregaard: Som det fremgår af betænkningen, har udvalget — på nær et enkelt mindretalsændringsforslag, som jeg skal vende tilbage til — været enig om at indstille lovforslaget til vedtagelse med nogle enkelte mindre ændringer. Udvalget har særlig understreget betydningen af, at der ved optagelse til HF fortrinsvis gives adgang for ansøgere, der har været ude i erhverv, men det havde vi under første behandling en drøftelse af, så det skal jeg ikke gå nærmere ind på her.

Men siden førstebehandlingen er der fremkommet et materiale om den sociale rekruttering til HF, der er udarbejdet af Erik Jørgen Hansen fra socialforskningsinstituttet, og jeg skal benytte lejligheden til at understrege nogle af de konklusioner, undersøgelsen når frem til, uden i øvrigt nærmere at beskrive undersøgelsen, der jo er tilgængelig igennem undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse i marts 1973.

Undersøgelsen konstaterer, at den sociale sammensætning af HF-eleverne er betydelig mindre skæv end den sociale sammensætning af gymnasieeleverne, ligesom det er værd at notere, at den udvæl-

gelse af elever til HF, der hidtil af pladshensyn har været nødvendig, ikke også medfører en social sortering. Lad mig i øvrigt også til undervisningsministerens overvejelse citere den sidste del af rapporten:

„Man synes imidlertid sammenfattende at kunne konkludere, at HF i betydelig højere grad end gymnasiet har været i stand til at rekruttere forholdsvis mange unge fra de „lavere“ sociale lag. Er det en målsætning for vor uddannelsespolitik at arbejde for en mere ligelig social rekruttering til de gymnasiale uddannelser, synes HF således at være et meget bedre uddannelsespolitisk redskab end gymnasiet. Det kan derfor forekomme paradoksalt, at gymnasiet har fået mulighed for at optage alle egnede, mens kapaciteten — på trods af en kraftig udbygning år for år — har været for lille ved HF. Af tallene kan man også slutte, at den samlede rekruttering til HF plus gymnasiet ville have været noget mindre skæv, hvis man havde kunnet optage alle kvalificerede ansøgere til HF. Er det således nødvendigt af kapacitetsmæssige grunde at afvise ansøgere, ville en lighedsmålsætning i lidt højere grad have været opfyldt, hvis det havde været muligt at lade en sådan begrænsning ramme gymnasiet fremfor HF.“

Hvad angår mindretalsudtalelsen fra SF om at bibeholde den oprindelige formulering om kristendomsundervisningen, blot den bemærkning, at når socialdemokratiet har ønsket en ændring, hænger det, som det siges i bemærkningerne til lovforslaget, sammen med betænkningen vedrørende religionsundervisningen i gymnasiet, på studenterkursus og HF, hvor man anbefaler, at fritagelsesmuligheden forsvinder, da faget må betragtes som et rent kundskabsfag. At fritagelsesmuligheden for andre trossamfund så alligevel er opretholdt, hænger jo sammen med, at religionsundervisningen for nogle af disse mennesker ikke betragtes som rent kundskabsmeddelende.

Jeg skal med disse bemærkninger indstille lovforslaget til vedtagelse.

Ellen Strange Petersen: På det konservative folkepartis vegne kan jeg sige, at vi kan tiltræde de ændringsforslag, som undervisningsministeren har stillet, idet vi finder,

[Ellen Strange Petersen.]

det er praktiske foranstaltninger, som vi må gå ind for.

Derimod kan vi ikke støtte det ændringsforslag om fritagelse for undervisning i kristendomskundskab, som socialistisk folkeparti har stillet. Vi mener, at det oprindelige lovforslags opfattelse er rigtig, nemlig at elever, der tilhører et trossamfund uden for folkekirken, efter anmodning skal kunne fritages, men at det ikke bør være tilstrækkeligt blot at være udmeldt af folkekirken, måske kun udmeldt i den periode, man går i skole.

Jeg skal ikke komme ind på de sociale betragtninger, som den foregående ordfører omtalte. Jeg synes egentlig ikke, de vedrører det, vi i øjeblikket behandler.

Robert Christensen: Ved første behandling af dette lovforslag gjorde jeg på venstres vegne nogle bemærkninger om, at vi ønskede, at så mange som muligt af dem, der af den ene eller anden grund var faldet ud af et uddannelsessystem, fik en mulighed for at komme ind igen. Derfor skal jeg her bemærke, at vi er særdeles godt tilfreds med den passus, der er kommet ind i betænkningen, hvor vi ligesom støtter undervisningsministeren i at gøre, hvad der er muligt for, at det går i den retning, at uddannelsen især står åben for dem, vi kalder de mere voksne.

De af ministeren stillede ændringsforslag vil vi gerne stemme for; vi finder dem rigtige.

Om SFs ændringsforslag skal jeg bemærke, at jeg ved første behandling stillede mig tvivlende over for, om medlemmer af andre trossamfund burde være fritaget for kristendomsundervisning. Under udvalgsbehandlingen har vi ladet os overbevise om, at det er rigtigt, de er fritaget. Vi mener derimod ikke, at det er rigtigt, at man kan blive fritaget, bare fordi man ikke er medlem af folkekirken, og derfor vil vi stemme imod det af SF stillede ændringsforslag.

Samuelson: Vi kan også tilslutte os de stillede ændringsforslag bortset fra det, som er stillet af SF.

Måske kunne debatten omkring denne fritagelsesmulighed have været lettere, hvis man havde kaldt faget religion i stedet for

kristendomskundskab. Når vi ikke kan tilslutte os, at der bliver en generel fritagelsesmulighed, er det bl. a. af den grund, at vi ved, at på en lang række HF-kursus er det kutyme, at når man når tilstrækkelig langt hen på sæsonen, melder man sig ud af folkekirken for at blive fritaget for fortsat at beskæftige sig med faget, og det kan vist ikke være meningen. For øvrigt vil jeg henholde mig til kristendomskommissionens betænkning, som jo stærkt understreger, at det er et rent kundskabsmeddelende fag.

Der er én ting, som ikke direkte har med dette lovforslag at gøre, men som vi har debatteret tidligere, og det er spørgsmålet om holdstørrelser på HF. Jeg mener selvfølgelig ikke, at vi bør ødelægge Karthago, men jeg mener, det er en debat, som vi må fortsætte med i uddannelsesudvalget og diskutere med undervisningsministeren. Men det kan jo være, han diskuterer det med andre folk i disse dage.

Kristine Heltberg: Jeg skal til fru Ritt Bjerregaards bemærkninger lige knytte den kommentar, at det selvfølgelig er en glædelig række oplysninger, vi har fået for nylig om den sociale rekruttering til HF-kurserne, men der er dog stadig væk en del utilfredsstillende punkter, specielt hvad aldersfordelingen angår, og vi kunne også tænke os en endnu langt bedre fordeling. Derfor forekommer det også mig, at det pålæg, der er kommet i betænkningen med hensyn til at sætte de elevers ansøgninger højest, som kommer fra erhvervslivet, og som også i aldersmæssig henseende hører til blandt de ældste, er overordentlig vigtigt, og forhåbentlig bliver det læst og kommenteret og husket.

Med hensyn til det ændringsforslag, SF har stillet, vil jeg erindre om, hvad jeg sagde under førstebehandlingen, og som ministeren besvarede. Vi er stadig væk ikke blevet overbevist om, at det er muligt at have en kristendomsundervisning, der ikke er forkyndende, og vi vil derfor fastholde, at vi ikke kan gå med til ændringen på dette punkt. Den tidligere formulering, hvad HF-eksamen angår, var mere tilfredsstillende, idet vi må respektere de mennesker, der ikke ønsker at deltage i kristendomsundervisningen, blot fordi de ikke er medlemmer af folkekirken.

Poul Dam: Jeg skal tillade mig at knytte nogle få bemærkninger til spørgsmålet om fritagelse for undervisningen i kristendomskundskab.

Det er jo sådan, at det kun er en lille del i en større sammenhæng; det er et af de mange ændringsforslag, der kommer som følge af kristendomsundervisningskommissionens to betænkninger. Det forekommer mig, at der er brug for en ganske betydelig opmærksomhed over for hvert enkelt af disse ændringsforslag.

Jeg ved meget vel, at kommissionen har opstillet den fiktion, at man kan lave en kristendomskundskabsundervisning, der er rent kundskabsmeddelende. Jeg forstår den ikke. Jeg forstår den navnlig ikke, når jeg ser på kommissionens sammensætning, fordi jeg ved, at det er folk, for hvem det er en alvorssag at undervise i kristendomskundskab. Det er ikke noget neutralt, det er noget, der for dem har en sandhedsværdi; de har altså i virkeligheden et forkyndende standpunkt til selve dette, at der skal være kristendomskundskab. Ja, det er vel også sådan, at det, at vi overhovedet har religion eller kristendomskundskab som et selvstændigt fag i vores skole, er meningsløst, hvis det ikke netop skal ses i sammenhæng med folkekirkenes placering i grundloven og med den formodede stilling, folkekirken har i hele vort samfund. Der er en modsætning imellem præmisserne, som ikke kan glemmes.

Det forekommer mig derfor, at vi, indtil vi har fået den store principielle debat, som efter min mening burde føre til, at religion/kristendomskundskab bortfaldt som et selvstændigt fag i skolen, bør følge det, der har været dansk tradition altid, nemlig den størst mulige frihed for eleverne og deres forældre på dette område. Den størst mulige frihed, det vil sige, at det ikke er noget, der skal afprøves med et eller andet tilhørsforhold til et trossamfund eller et eller andet medlemskort, men at enhver selv skal kunne afgøre, om han eller hun vil deltage i netop dette fag.

Den formulering, vi hidtil har haft i HF-loven, hvorefter man, når man ikke tilhørte folkekirken, efter anmodning kunne fritages, forekommer mig at være i den bedste overensstemmelse med den frihedslinje, som det radikale venstre og partiet venstre har stået for i så mange år. Jeg skal derfor opfordre alle, der føler sig i pagt med det radikale venstre og venstres frihedslinje, til at stemme for det ændringsforslag, som mit partis medlemmer af uddannelsesudvalget har stillet.

Undervisningsministeren (Knut Heinesen): Fru Ritt Bjerregaard gjorde nogle betragtninger om forholdet imellem HF-kapaciteten og gymnasiekapaciteten på grundlag af den undersøgelse, som Erik Jørgen Hansen fra socialforskningsinstituttet har foretaget. Jeg forstår meget vel disse betragtninger, idet jeg dog vil gøre opmærksom på, hvad der står i bemærkningerne til lovforslaget, nemlig at vi jo udbygger HF-kapaciteten kraftigt i disse år med henblik på at få en fuldstændig dækning i 1976-77 senest, og det, som jeg mener må være det primære standpunkt, og det er jeg sikker på at vi er enige om, er at indgå en adgangsbe-grænsning både for gymnasiet og for HF. Når man så ser tilbage på sagen, kunne man måske have tænkt sig en anden fordeling af kapaciteten end den, man har haft, men det er jo en anden sag.

Jeg takker fru Ritt Bjerregaard, fru Ellen Strange Petersen, hr. Robert Christensen, hr. Samuelsen og også fru Kristine Helberg for tilslutning til forslaget. Jeg skal sige særlig til fru Kristine Helberg, at jeg naturligvis vil huske det, som står i betænkningen, at man ved optagelsen på kurserne fortrinsvis giver adgang for ansøgere, som efter skolegangens afslutning har været ude i erhverv. Det er en indstilling, som nøje harmonerer med det, som jeg finder rigtigt og fornuftigt.

Jeg kan ikke støtte mindretallets ændringsforslag til § 1, nr. 2. Vi har jo diskutert dette spørgsmål før, men jeg kan sige

[Undervisningsministeren.]

endnu en gang, at jeg deler ikke hr. Poul Dams opfattelse af, at der er en sådan væsensforskel imellem religion, sådan som dette fag er indrettet i HF, og så en række andre fag. Jeg ser altså ikke, at vanskelighederne ved at give en kundskabsmeddelende undervisning er så meget større i faget religion, sådan som den bedrives i HF, end tilfældet er for andre fags vedkommende. Når hr. Poul Dam siger, at kristendomskundskaben kun giver mening som fag i skolen og i HF osv., fordi vi har en folkekirke, gør jeg opmærksom på, at religion i HF er meget andet end kristendomskundskab.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes med 120 stemmer mod 17.

Ændringsforslag nr. 3, § 1 med de foretagne ændringer, ændringsforslag nr. 4 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om uddannelsesstøtte.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 139) findes i tidenden sp. 2563, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1193).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Knud Nielsen: Det fremgår af udvalgsbetænkningen, at der i udvalget har været enighed om at give statens uddannelsesstøtte bemyndigelse til hos skattevæsenet at indhente oplysninger om forældrenes indtægts- og formueforhold, når uddannelsessøgende ikke selv kan fremskaffe sådanne oplysninger.

Partierne synes endvidere at være enige om, at de nugældende tildelingskriterier og beregningsgrundlag for støtten i mange tilfælde virker utilfredsstillende, og ser frem til et forhåbentlig positivt resultat af de undersøgelser, som foretages af det udvalg, der er nedsat under økonomi- og budgetministeriets auspici med henblik på at finde frem til mere hensigtsmæssige støttekriterier.

Et mindretal, den såkaldte højreopposition, siger i en udtalelse i betænkningen, at der bør tilstræbes en anden fordeling af støtten mellem stipendier og lån end den nuværende, byggende på det princip, at støtten i den første del af uddannelsesforløbet gives som legater og i den sidste del i det væsentlige som lån. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at præcisere socialdemokratiets stilling til dette spørgsmål. Jeg har fulgt den anmodning, som den radikale ordfører, hr. Samuelson, rettede til mig under første behandling om at studere de socialdemokratiske taler, der blev holdt vedrørende uddannelsesstøtten i perioden 1968-71, og det var naturligvis ikke kedelig læsning. Jeg er glad for at kunne rapportere, at bortset fra klart overdimensionerede forventninger til den daværende regerings formåen var disse taler præget af en konsekvent og fast linje fra mit partis side, en linje, som partiet fastholder i dag.

Jeg kan bedst illustrere denne konsekvens og fasthed ved at fremdrage enkelte punkter i den mindretalsudtalelse, som socialdemokratiets og SFs medlemmer indflettede i den betænkning, som det daværende udvalg afgav den 28. maj 1969.

Socialdemokratiet og SF erklærede sig her enig med von Eyben-udvalget i, at en virkelig demokratisering af studietilgangen bedst opnås ved udelukkende at yde støtte til studierne gennemførelse i form af stipendier.

Vi sagde endvidere, at de økonomiske hindringer for lige adgang til uddannelse måtte ryddes bort, og at frygten for en be-